

نخلی که خونبهای یک نزاع شد

باری هم چاله‌میدانی‌ها نخل را دوباره پس می‌گیرند، ولی این بار شاه دستور می‌دهد در تکیه را کوتاه و کوچک کنند تا نخل از آن رد نشود که با این کار قصد خجالت‌زده کردن چال‌میدانی‌ها را داشته است. بعد از آن پایه‌های نخل را در خاک فرومی‌برند و الان هم اگر به تکیه بروید، متوجه این موضوع می‌شوید. در وسط تکیه هم گودالی است که با خاک پر شده است. گویا در دوره رضاشاه که مانع عزاداری‌های محرم می‌شدند، وسایل قدیمی عزاداری هیئت را در زمین دفن می‌کردند تا دست آژان‌های شاه نیفتند. تکیه در خونگاه در بازار این محله قرار دارد و از موقوفات رضاقلی‌خان است. او وصیت می‌کند که کسبه باید سالی ۲ ماه کسب و کار را تعطیل کنند و این محل به تکیه تبدیل شود. اکنون بعد از سال‌ها ارادتمندان سالار شهیدان امام حسین (ع) هر سال محرم در این تکیه دور هم جمع می‌شوند و با آداب و رسوم خاص عزاداری می‌کنند. نازنجی‌نژاد در بساره ارادت مردم به تکیه در خونگاه و نخل معروفش می‌گوید: «رسم پرچم‌گردانی بسیار مورد توجه جوانان محله است و هر سال با شور و هیجان خاصی در تکیه برگزار می‌شود. هر جوانی که حاجتی دارد نیت می‌کند و پرچم را دور تکیه می‌چرخاند و دیگران روضه می‌خوانند و اشک می‌ریزند. زنان هم به رسم هرساله برای حاجت‌روایی در کنار نخل قدیمی تکیه حلوا می‌پزند.»

■ موضوع: تکیه در خونگاه
■ ویژگی: نخل تکیه و دستور ناصرالدین شاه برای خون‌بس

***

تکیه در خونگاه یکی از قدیمی‌ترین تکیه‌های تهران است که به واسطه اتفاقی که بین اهالی چال‌میدان و در خونگاه رخ داده در تاریخ ماندگار شده است. نخل قدیمی‌ای در این تکیه وجود دارد که به علت خاصی سال‌هاست از آن خارج نشده است. این نخل حسن ختام دعوی خونبار ۲ محله در خونگاه چال‌میدان بوده است. ماجرای نخل ۳۰۰ ساله تکیه و اینکه سال‌هاست از آن بیرون نرفته است، خود حکایت‌ها دارد. نصرالله حدادی، تهران‌پژوه می‌گوید: «سال‌ها پیش بین چال‌میدانی‌ها و اهالی در خونگاه در ماه محرم درگیری بزرگی شکل می‌گیرد. دعوا بر سر این بود که هیئت کدام محله باید زودتر به بازار برسد و آیین محرم را اجرا کند. این مجادله‌ها کم‌کم به دعوی بزرگی می‌انجامد و در این حین مردی از اهالی در خونگاه کشته می‌شود.»

حمیدرضا نازنجی‌نژاد، عضو هیأت‌مدیره انجمن سنگلج درباره این روایت تاریخی می‌گوید: «این دعوا و اتفاق به گوش ناصرالدین شاه می‌رسد و او دستور می‌دهد نخل هیئت چال‌میدانی‌ها به نشانه خون‌بس به تکیه در خونگاه منتقل شود. گویا چند

روضه ۱۰۰ ساله در بیت الفاطمه

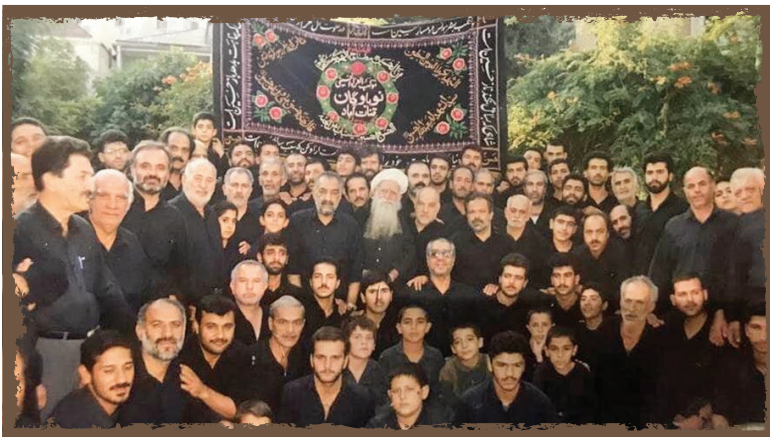
■ موضوع: خانه شیخ قاسم حرمی
■ ویژگی: قدمت ۱۰۰ ساله نخستین روضه خانگی سنگلج

***

اهالی سنگلج با خانه آجری و رنگ‌ورورفته کوچه شاه‌حسینی که چند سال قبل تخریب و از نو ساخته شد، خاطرات بسیاری داشتند. قدیمی‌های محله روایت می‌کنند که نخستین روضه خانگی سنگلج در همان خانه برپا شد و مرحوم شیخ قاسم حرمی بانی برپایی روضه بود.

حاج قاسم حرمی در اواخر دوره قاجار برای زیارت حرم امام حسین (ع) به کربلا رفت. اما برای مدت طولانی آنجا ماندگار نشد. صحن زیارتگاه امام حسین (ع) آنقدر برای شیخ قاسم دلنشین بود که برای مدتی طولانی آنجا ماندگار شد و نماز جماعت را داخل حرم اقامه می‌کرد. حمیدرضا نازنجی‌نژاد، عضو هیأت مؤسس انجمن سنگلج، برپایی روضه خانگی در سنگلج را سوغات حاج قاسم از کربلا می‌داند و می‌گوید: «آنطور که قدیمی‌ها روایت می‌کنند حاج قاسم طی مدت حضورش در کربلا، به نجف می‌رفت و از محضر علمای آن روزگار نجف بهره می‌برد. شیخ بعد از مدتی به ایران برگشت و روضه فاطمیه را در خانه قدیمی‌اش برپا کرد. شیخ قاسم حرمی طبقه پایین خانه‌اش را به مراسم روضه‌خوانی اختصاص داد و قدیمی‌های سنگلج گواهی می‌دهند که قبل از او هیچ مجلس روضه‌ای در سنگلج برپا نشده بود. روضه خانگی مرحوم شیخ قاسم حرمی که بیش از ۱۰۰ سال قدمت دارد، هم‌زمان با ایام شهادت حضرت زهرا (س) برپا می‌شود و با گذشت دهه‌های طولانی، نوه‌های شیخ قاسم مسئولیت برپایی روضه را بر عهده دارند. خانه آجری شیخ جای خودش را به یک آپارتمان نوساز داده، اما مراسم روضه همچنان در طبقه پایین ساختمان جدیدالتاسیس برپا می‌شود تا برپایی ۱۰۰ مجلس روضه خاندان حرمی در ایام فاطمیه محقق شود. به گفته قدیمی‌های محله، افراد مشهوری چون شیخ محمدتقی فلسفی، مرحوم امامی کاشانی، مرحوم آیت‌الله مهدوی کنی و سیدابوالقاسم شجاعی از جمله کسانی بودند که پای روضه شیخ قاسم می‌نشستند.»

عزاداری کودکان ابوالفضلی زیر طاق بازارچه

■ موضوع: حسینیه نوباوگان قنات آباد
■ ویژگی: ساخت نخستین حسینیه در بازارچه قنات آباد

***

حسینیه قدیمی محله سنگلج در بازارچه قنات آباد قدیم حالا دیگر به یکی از نمادهای این محله قدیمی تبدیل شده است. نمای بیرونی حسینیه حال و هوای تهران قدیم را دارد و معلوم است که چند دهه را پشت سر گذاشته است. قدمت حسینیه نوباوگان قنات آباد به دهه ۲۰ شمسی برمی‌گردد که عده‌ای از نوجوان‌های محله تصمیم گرفتند هیئت محلی تاسیس کنند. هیئت خانگی بچه‌های قنات آباد ابتدا به‌طور هفتگی برپا می‌شد. نوجوان‌های محله یک علامت هم‌با حلی ساخته بودند که در خانه حاج سیدعباس صادق‌الحسینی بود و شب‌های محرم با دسته سینه‌زنی آن را حمل می‌کردند. یک‌دهه بعد اهالی محله به هیئت نوباوگان پیوستند و آن موقع بود که همه برای ساخت حسینیه محلی به صرافت افتادند. وقتی ریش سفیدها وارد گود شدند، پایه‌های یکی از نخستین حسینیه‌های محله سنگلج هم گذاشته شد. نصرالله حدادی، تهران‌پژوه می‌گوید: «هیئت نوباوگان قنات آباد در ابتدا نامش «کودکان ابوالفضلی» بود. این هیئت سال ۱۳۰۷ تاسیس شد و مسئولیت آن با آقای مقدسیان بود. بعد هم حاج اکبر ناظم، آقای ارباب و آقای نظری پرچمدار هیئت شدند و سنگ‌بنای حسینیه از همان موقع گذاشته شد.» طبق روایت‌های محلی، آقای نظری که از متولیان اصلی هیئت نوباوگان قنات آباد بود سال ۱۳۵۷ ملکی را که در چند قدمی ورودی بازارچه سنتی قنات آباد بود، خرید و به ساخت حسینیه اختصاص داد. حدادی در این باره می‌گوید: «وقتی قرار شد حسینیه ساخته شود همه اهالی سنگلج و بانیان هیئت نوباوگان قنات آباد دست‌به‌دست هم دادند و حسینیه در کمترین زمان ممکن ساخته شد. طبق توصیه آقای نظری، یک زیرزمین برای آشپزخانه

میاندار هیئت بود و بعد از گذشت او حاج اکبر، ناظم هیئت شد. حاج اکبر ناظم، پدر معنوی بچه‌های هیئت نوباوگان قنات آباد بود و نوحه‌هایی که از او به جا مانده هنوز در این حسینیه خوانده می‌شود: «قدیمی‌ها روایت می‌کنند که حاج اکبر ناظم، سواد نوشتن نداشت و هر نوحه‌ای به دلش می‌نشست از فرزندانش می‌خواست آن را یادداشت کنند. بعد هم با کمک آنها نوحه‌ها را حفظ می‌کرد و در هیئت می‌خواند.»

و یک طبقه هم برای اجرای مراسم سینه‌زنی ساختند و این بنا با گذشت حدود نیم‌قرن دست‌نخورده باقی مانده است. در این حسینیه افراد مشهوری مثل علی‌اکبر ناطق‌نوری، سیدابوالقاسم شجاعی و مرحوم علی‌اکبر هاشمی‌رفسنجانی به‌عنوان واعظ، سخنرانی کرده‌اند. در هیئت قنات آباد رسم بر این است که به میاندار هیئت به واسطه نظمی که به مراسم سینه‌زنی می‌دهد، لقب ناظم می‌دهند. در سال‌های ابتدایی حاج حسن ناظم،